

Ovttá reahkamátki oahpahus ovdal juovllaid 1950

Ledjen čakčat 1950 álggahan skuvlla vázzima Anár márkani. Olles čakča lei mannan hui johtilit internahtas ásadettiin ja dál ledjen beassan vuosttas juovlaslupmui. Vuorddašin skábmáeahkadis skuvllašilljus eadnerohki. Vehá áigge geažis fuomášin mánnáčorrage duohken lahkone main oahppes nissonolbmo. Vihken su lusa. Mággá eadnihan dat lei Lásse-Ovlla čuovvat herggiin boahhtemin mu viežžat vuosttas lupmui. Ledjen oainnat njeallje ovddit jagi leamašan Áŋgelis biepmománnán eret eatni luhtte. Mokta lei stuoris. Vaikko son leige mu rivttes eatni, in dovdan su oalle bures. Son lávii juohke geasi fidnat mu geahčamin Áŋgelis. Lei issoras buolaš. "Jovvna bukten dudnje beaska, gease badjelii dán ja cokka gistaid gihtii", rávii son liggosit čappa sámeielainis. Go ledjen garvodan su rávvagiid mielde, de bivddii son čohkkedit vuodjenrekhii iežas báldii.

Dasto ravgii son lávžžis ja nu munno vuoján njolggidii. Fargga leimmet duiskalaččaid soađi áigásaš máđii alde, man mielde sámiiid dálvegeaidnu dán áigge jođii. Nu moai luoittašeimme skábmasevdnjes beaivvi veaiggis Leammijálmmi guvlui, mii lei sullii 35 kilomehtera geažes Anármárkani.

Buolašmuohta holvvui reaga jálásiin. Jearadin ságaid čavčča birra ja eadnerohki čilgii munnje eallasit buot maid ihkenassii hálidin diehtit. Bisáneimmet moaddis sámidálus liggedallat. Lusmminjárgga maŋná ovddalbealde viidánii guhkes ja govda Báđárjávri. Doppe seavdjadasa siste munno ovddabealde gosnu lei munno mearrebáiki, Leammijotnjálmmi sámidállu. Das vuodjenreagas eadnerohke balddas lei áigi dahkat mánggalágan jearaldagaid sudnje. Vuostta skuvlačakča leige daid ollu bajidan millii. Manin mii sámimánát hallat skuvllas eará giela go suomelašmánát? Manin suomelaččat bajilgehččet min? Manin mun lea sámelaš? Gos mii sámít leat boah tán?

Eatni vástáduš jearaldahkii, man guovllus su sohka lea deike boah tán, vaikkuhii munnje erenomáš čiekŋalit. Son muitalii ahte ovdal go ráját ránnjáriikaide giddejuvvojedje, de boazosámít johte gidđat maŋimuš muohttagiid áigge ovdal guoddeha mearragáddái ja čakčat fas ruovttoluodda guovllu vuovde-eadnamiide. Su soga geasseorogat ledje leamaš gos nu Norgga bealde. Muhto dasto ráddjágokčan loahpahii oalle oanehis áiggis dákkár eallima ja su ovdavánhemiid oassin lei báhcit deike Oarje-Anára birrasa váriide ja duoddariide bohccuid guođohit.

Gullen sus, ahte vehážiid mielde bedjebearrašat huksejedje hirsastobožiid guvlui, eadni vánhemat Menešjávrii gáddái. Seamma áigái gárvánii geaidno-oktavuohta Avvilis Anár márkani. Geainnuid mielde boahtigohte uđasin láttánat Anárii ja Gápmasii. Gullen maiddái eadnerohki dovdui láttániid birra. Das su balddas čohkkádetiinan báđjánii mu siste fáhkkestaga dovdu, ahte mun galgga muhtimin geahččalit bargat juoidá dán vuolosdeddojuvvon álbmoga buorin. Na maŋná go go jurddašan duon reahkamátki áddaldagaid, de oážžu daddjat dán ságasallama bokte ožžon oktavuođa ovddit sámibuolvvaid eallimii, man birra ii leat sihkarit čállojuvvon menddo ollu oahpogirjiin. Ná dát konkrehtalaš historjjádiipmu jođihiin mu sámiaššiide ja sámiiid historjái. Sáhtta njuolggá daddjat, ahte duon reahkamátki attáldagat eai leat munnje leamaš smávvát. Čiekŋalis gudnedovdduin muittašan dáidge juovllaid áigge 1898 riegeadan eadnerohki.

Jouni Kitti